

**ADVIES COMMISSIE VERBONDEN PARTIJEN
OVER
ONTWERP BEGROTING 2010 VAN STICHTING SPAARNESANT**

Het advies van de Commissie Verbonden Partijen aan de commissie Samenleving luidt als volgt:

De commissie Verbonden Partijen is van mening dat de ontwerp begroting 2010 van Stichting Spaarnesant rijp is voor behandeling in de vergaderingen van de commissie Samenleving en de gemeenteraad.

Ten aanzien van de onderhavige begroting wil de commissie Verbonden Partijen de volgende aandachtspunten in overweging meegeven:

- De commissie Verbonden Partijen constateert dat in de begroting 2010 meerdere tendensen worden genoemd die risico's met zich meebrengen waarvan niet duidelijk is hoe en of deze kunnen worden opgevangen. Hierbij gaat het om risico's die een impact hebben op de onderhavige begroting alsmede op de financiële situatie voor de wat langere termijn. Hierna worden enkele daarvan belicht.
  - De commissie Verbonden Partijen zet vraagtekens bij de veronderstelling dat de stijging van de personele kosten op de lange termijn kan worden bekostigd uit de schoolformaties en de extra rijksmiddelen (bladzijde 8).
  - Op bladzijde 15 van de begroting 2010 wordt aangegeven dat er bezuinigingsvoorstellen zijn aangekondigd die een grote impact hebben op de bijstelling van de onderhavige begroting. De commissie Verbonden Partijen adviseert de gemeenteraad aan Stichting Spaarnesant te vragen hen z.s.m. te informeren als hierover meer duidelijkheid bestaat.
  - Een risico voor de lange termijn is de financiële situatie van Stichting Spaarnesant als de bruidsschatregeling afloopt in 2013.
- De commissie Verbonden Partijen adviseert de gemeenteraad Stichting Spaarnesant een bezuinigingsplan op te stellen en de gemeenteraad hierover te informeren.
- De commissie Verbonden Partijen adviseert de gemeenteraad te vragen naar de hoogte van de beloningen (inclusief afspraken buiten de CAO om) van het topkader en hogere interim functionarissen.
- Uit de begroting kan niet worden opgemaakt of Stichting Spaarnesant een systeem hanteert voor risicomanagement. De commissie Verbonden Partijen adviseert de gemeenteraad dit na te gaan.
- Voor een goede beoordeling van de begroting 2010 is het noodzakelijk ook de jaarrekening 2009 daarbij te kunnen betrekken, met name om inzicht te krijgen in de stand van de reserves en voorzieningen.

In de bijlage treft u de beantwoording aan van de door de commissie Verbonden Partijen gestelde vragen

BIJLAGE 1:

Beantwoording van de door de commissie Verbonden Partijen gestelde vragen over de begroting 2010 van Stichting Spaarnesant

Bladzijde 8: "Hogere inschaling van van bepaalde functies" Graag uitleg.

Kan de directie dit zelf bepalen of vereist dit instemming van het gemeentebestuur?

Zijn de kosten van de bovenschoolse directie na de verzelfstandiging omhoog gegaan?

Antwoord:

Het gestelde op pag. 8 van de toelichting bij de begroting slaat op de mogelijkheid van schoolbesturen om naast landelijk beleid ook zelf beleid te ontwikkelen om bepaalde functies hoger te waarderen. Het gaat hierbij om functies binnen de schoolorganisaties, waar landelijk veel discussie over bestaat zoals de functie van intern begeleider of onderwijsondersteunend personeel binnen scholen voor speciaal onderwijs. Uitgangspunt is dan dat de betreffende functiebeschrijving volgens de voor het onderwijs geldende functiewaarderingsystematiek (Fuwasys) wordt gewaardeerd. M.a.w. de zwaarte van de functie moet dan een verhoging rechtvaardigen. Een bestuur kan er bijvoorbeeld ook voor kiezen door taakdifferentiatie te voorkomen dat bepaalde functies hoger worden gewaardeerd.

Overigens zijn de rijksmiddelen voor het openbaar onderwijs niet gedecentraliseerd aan de gemeente, dat geldt alleen voor de huisvestingsgelden vanuit de rol van de gemeente als lokale overheid naar alle schoolbesturen voor PO en VO. Spaarnesant ontvangt naast de aflopende bruidschatregeling alleen gemeentelijke gelden vanuit het lokale overheidsbeleid zoals subsidies en verbouwingen.

De bovenschoolse directie van Spaarnesant is ingeschaald conform de CAO van het primair onderwijs. Hieraan ligt de landelijke functiewaardering (Fuwasys) ten grondslag, waarbij normfuncties voor bovenschoolse directies zijn gewaardeerd op basis van de kengetallen (vb. aantal scholen en personeelsleden) die een schoolbestuur heeft. De formele besluitvorming hierover vindt plaats door het bestuur met inachtneming van de CAO en deze functiewaardering.

De salariskosten van de bovenschoolse directie van Spaarnesant zijn in 2009 en worden in 2010 alleen aangepast aan de CAO verhogingen voor het volledige onderwijspersoneel. De algemeen directeur was op 31 december 2008 al in dienst van de gemeente en is conform het sociaal plan ingeschaald bij de verzelfstandiging, net als het voormalig personeel van het gemeentelijk OSK. De clusterdirecteur is in 2009 in dienst gekomen en ingeschaald conform het hiervoor gestelde (CAO).

Is er door de GMR en de afzonderlijke medezeggenschapsraden advies gegeven over de begroting 2010? Zo ja zou de commissie dat mogen ontvangen?

Deze adviezen waren ten tijde van de vergadering van de commissie Verbonden Partijen niet bekend.

Begroting

van

Stichting Spaarnesant

over

2010

6 oktober 2009

Begrotingsverslag 2010

1. Inleiding

Vanwege het intensieve eerste halfjaar van onze nieuwe stichting kon de voorbereiding van deze begroting eerst in augustus 2009 ter hand worden genomen. De begroting 2010 is niettemin op onderdelen anders voorbereid dan 2009. Hierbij is meer dan in 2009 aansluiting gezocht bij de planvoorbereiding door middel van strategische beleidsplan en jaarplan, aanvullende inzichten in 2009 en beleidsvoornemens in 2010. Ook is voor wat betreft de indeling gekeken naar de opbouw van het Jaarverslag 2008.

Noodzakelijke investeringen in ons onderwijs, ons personeelsbeleid en onze gebouwen die dit jaar of eerdere jaren zijn gemaakt, of waarvan de besluitvorming in de komende maanden aan de orde komt, zijn uitgewerkt in deze begroting.

Voor de begroting 2011 zal vanaf januari 2010 worden gewerkt volgens de nieuwe planning en controlcyclus die eind 2009 zal worden vastgesteld. De vakafdelingen binnen het bestuursbureau en de schooldirecties (via de werkgroepen) zullen het komend jaar meer dan voorheen een actieve bijdrage gaan leveren in de voorbereiding van de begroting. In deze begroting is daarmee een eerste voorzichtige start gemaakt, voor zover de tijd dat toe heeft gelaten. In het verlengde van de begroting 2011 wordt ook een start gemaakt met de noodzakelijke herschikking van middelen voor de periode vanaf 2013 waarbij de bruidsschat komt te vervallen. Ook zal moeten worden ingespeeld op bestaande knelpunten, risico's en eventuele bezuinigingen vanuit rijksbeleid.

Bestaand beleid zal hierbij worden heroverwogen en waar nodig aangepast aan de toekomst. Ook deze uitdaging, die moet leiden tot een sluitende meerjarenbegroting 2011-2014, zal breed in de organisatie worden opgepakt. In 2010 zal een volgende slag worden gemaakt in de afstemming tussen de plannen, begroting en verslagen/rapportages.

2. Uitkomsten en uitgangspunten

De begroting 2010 laat een voordelig resultaat zien van € 476.720. Dit is een daling ten opzichte van 2009 met ca. € 40.000. Dit betreft voornamelijk een voordeel op de bestuurs- en bovenschoolse budgetten betreft. Zo wordt er al € 200.000 gereserveerd voor het wegvallen van de bruidsschat per 2013 en wordt er rekening gehouden met een rentebaten van € 300.000, welke bovenschools worden verantwoord.

De volgende uitgangspunten en beleidskeuzes liggen ten grondslag aan de cijfers van de begroting voor 2010 (de cijfers zijn opgenomen in bijlage I):

- Loon en prijsstijging van 1,75% ten opzichte van het kalenderjaar 2009 of het schooljaar 2009-2010, voorts is bij veel posten gekeken naar historische gegevens zoals jaarverslag 2008 en halfjaarsituatie 2009 en toekomstige ontwikkelingen.
- Bij het begroten van de personele lasten zijn de cijfers gebaseerd op het schooljaar 2009-2010 en de beleidskeuzes die zijn gemaakt in het Bestuursformatieplan 2009-2010 van (verwachte) besluitvorming in het kader van het personeelsbeleid, zoals de invoering van de Functiewaardering en Functiemix vanaf 1 januari 2010. Ook is een dotatie aan de voorziening jubilea gedaan. Nadere toelichting wordt bij het onderdeel Personeel verstrekt.
- De jaarschijven 2010 van het meerjaren onderhoudsplan (MJOP) en de meerjaren investeringsplannen leermiddelen, meubilair en ICT (MIP) zijn in deze begroting overgenomen.

Bestuursniveau:

- Kosten bovenschoolse directie
- Kosten Bedrijfsbureau, personeel, huisvesting en bureaunkosten,
- Kosten bestuur (vergaderkosten)
- Accountant
- Contributie PO Raad en besturenorganisatie.

4. Organisatie en bestuurskosten

Met ingang van 1 januari 2009 is Spaarnesant een openbare zelfstandige stichting. Het stichtingsbestuur bestaat uit vrijwilligers die op basis van sollicitatie zijn benoemd door de gemeenteraad omdat Spaarnesant een openbare stichting is.

Hiervoor is aangegeven hoe de bestuurskosten zijn opgebouwd. Het grootste deel van de bestuurskosten betreft de personele kosten voor het Bedrijfsbureau en de bovenschoolse directie, die de organisatie aanstuurt.

De salariskosten zijn opgenomen in de totale salariskosten van onze stichting.

In totaal gaat het voor wat betreft de bestuurskosten om een bedrag van ca. € 2 miljoen. Het gaat hierbij om ongeveer 4,3 % van het totale budget van Spaarnesant. Hiermee blijft onze stichting ruim binnen de landelijke kengetallen die de besturenorganisatie VOS/ABB adviseert. Bekostiging van deze uitgaven vindt plaats vanuit de budgetten voor Administratie, Bestuur en Beheer, voor Bestuur & Management en vanuit de bruidsschatregeling door de gemeente Haarlem. Vanuit het afgeroomde deel van de vergoeding personeel en arbeidsmarktbeleid (PAMB) betalen de scholen voor een deel mee aan de kosten op bestuursniveau. De vergoeding PAMB is ook voor een deel bedoeld voor deze kosten.

Vanuit de lumpsummiddelen voor het primaire proces worden geen uitgaven naar het bestuursniveau gebracht. Vanaf 2013 komt de bruidsschat van de gemeente te vervallen. Om deze reden zal door herschikking van onze middelen in deze noodzakelijke kosten moeten worden voorzien. Het gaat hierbij om een ombuiging van ca. € 800.000,- per jaar. Via afroaming van het PAMB wordt hiervoor al een aantal jaren gereserveerd teneinde de overgang gefaseerd over meerdere jaren te laten verlopen. In de begroting 2011 en de op te stellen meerjarenbegroting 2011-2014 worden hiervoor nadere plannen uitgewerkt.

De begroting voor het bedrijfsbureau en de bovenschoolse directie is voor 2010 beperkt bijgesteld als gevolg van het hoge ziekteverzuim in 2009 en noodzakelijke investeringen in projecten en de administratieve organisatie. Hierbij is mede sprake van een professionaliseringsproces, dat ertoe moet leiden dat een efficiëncyslag kan worden gemaakt, regulering van de werkdruk en invoering van een Planning & Controlcyclus. Er wordt in onze organisatie ingespeeld op de complexiteit van de verschillende ontwikkelingen op personeelsbeleid, beheer en exploitatie van gebouwen, ICT, risicobeheersing, toezicht en dataverwerking. Ook zal de informatieverstrekking naar de scholen en de wederzijdse informatie-uitwisseling worden verbeterd.

Naast de Planning & Controlcyclus lopen er projecten voor de invoering van een Sharepoint, digitalisering van de facturenstroom en beheer van een projecten- en subsidieadministratie en budgetten.

X Er wordt in 2010 een proef gestart met de aanstelling van een "Subsidioloog". Deze krijgt tot taak het ondersteunen van de scholen bij het verwerven van subsidies en het verantwoorden hiervan. De kosten van de aanstelling dienen te worden terugverdiend, zodat er geen sprake is van verhoging van de bestuurskosten.

Financiering:

Bijdrage directeuren uit eigen nascholingsbudget Amerika reis	25 x € 750	€ 18.750
Bovenschools PAMB (budget tweedaagse)		€ 37.625

5.3 Kweekvijver

In januari starten wij met ons eerste project Kweekvijver. Hierbij worden leerkrachten met ambitie en potentie in de gelegenheid gesteld om kennis te maken met alle facetten van het (adjunct)directeurschap. Het is de bedoeling dat wij een kweekvijver gaan starten met potentiële (adjunct)directeuren die met goed gevolg de opleiding Kweekvijver hebben afgerond. Dit zou betekenen dat wij vacatures niet meer extern hoeven uit te zetten, maar kunnen putten uit een eigen potentieel met daarin gekwalificeerde collega's.

	Lasten	Betreft
Kweekvijver 1		
- Cursusgeld	€ 900 x 15 = € 13.500	6 bijeenkomsten + een introductiebijeenkomst + feedbackgesprekken
- 2 dinsdagmiddagen	5.000	Vervanging (indien nodig)
Kweekvijver 2		
- Cursusgeld	€ 900 x 15 = € 13.500	Zie boven
- 2 stagedagen	8.000	Vervanging (indien nodig)

Financiering:

Bovenschools (PAMB)	€ 27.000
Vervanging cursisten (indien nodig)	- 13.000

5.4 DOE-project

De ambitie is dat de openbare scholen van Spaarnesant, nog meer dan nu het geval is, een spilfunctie in de wijk of buurt vervullen. Een adviseur van het bureau Connecto (adviseurs in onderwijs, jeugd en welzijn) werkt in het kader van het project D.O.E. Spaarnesant (Doorgaande Ontwikkeling en Educatie) aan een opdracht voor alle scholen van Spaarnesant m.b.t. buitenschoolse opvang (na/voorschoolse), peuterspeelzaalwerk en brede schoolontwikkeling (School in de Wijk).

	Lasten	Betreft
Adviseur Connecto	€ 360,- x 64 dagdelen = € 23.040	Inventarisatie van wat er gebeurt en ondersteuning van scholen bij implementatie en/of uitbreiding van voor-/naschoolse opvang

Financiering:

Bovenschools (PAMB)	€ 23.040
---------------------	----------

5.5 Overige projecten

In het kader van het veranderproces vanaf de basis, "Over recht", is in maart 2009 een project gestart onder leiding van Alex van Emst. Hieraan nemen vanuit elke school meerdere personen deel. Dit project loopt door in 2010. Hiervoor is jaarlijks € 5.000,- geraamd. Triple P is een Positief Pedagogisch Programma voor iedere ouder. Het komt ouders tegemoet bij opvoedingsproblemen die gedrag gerelateerd zijn.

De toekenning van deze budgetten gebeurt voor het grootste gedeelte op basis van de GPL, waardoor de personeelskosten op basis van hierboven genoemde oorzaak uit de pas lopen. Door op werkelijke kosten af te rekenen wordt dit ondervangen.

De introductie van de lumpsum systematiek heeft voor ons bestuur een aantal knelpunten gegenereerd waarop ingespeeld diende te worden.

Door de compensatieregeling vanuit het rijk voor een periode van twee jaar hebben we hier de tijd voor gekregen.

De impuls die in 2009 is gestart om ons personeelsbeleid verder uit te bouwen zal ook in 2010 voortvarend worden gecontinueerd. De uitvoering van het Actieplan Leraar zal in het proces van FUWASYS (functiewaardering en functiemix) worden uitgevoerd. De gesprekkencyclus wordt breed opgepakt inclusief scholing van het management, opleiden en coachen van (nieuw) personeel en management en uitvoering van beleid ter voorkoming van personeelstekorten. Er is extra geïnvesteerd in de aanstelling van poolvervangers om de scholen bij uitval beter van dienst te kunnen zijn.

Met een aantal knelpunten is in deze begroting rekening gehouden.

- De bepaling van de GPL in het SO is nadelig voor de onder ons bestuur vallende scholen. De relatief lage toekenning (vergelijk met het SBO waar dezelfde spilfunctie "LB" geldt) wordt veroorzaakt door de resultaten in het meetjaar 2004-2005 die het ministerie heeft gedaan. In de begroting wordt hiermee rekening gehouden door een toevoeging van 10 % van de AB-gelden voor de vereffening.
- In de vaststelling van de GPL is voor alle onderwijssoorten geen rekening gehouden met een deel van de verplichte premiekosten voor het Vervangingsfonds. Dit gedeelte wordt betaald vanuit het budget PAMB. Er wordt dus een bedrag via het BFP bovenschools afgeroomd ten behoeve van de personele budgetten op bestuursniveau.
- In het lumpsumbedrag voor personeel is een vergoeding voor BAPO ingebouwd, die gelijk is aan 2 % van het toegekende bedrag. Om dat onze BAPO kosten hoger zijn, zijn de meerkosten hiervoor in de eerste twee jaren van de lumpsum vanuit de compensatieregeling gedekt. Voorts is vanuit de personele reserve en de afroaming budget PAMB een voorziening opgebouwd (€ 600.000 2008-2009). In de begroting 2010 is rekening gehouden met een onttrekking van € 60.000 wegens meerkosten BAPO. Op de langere termijn zullen deze kosten verminderen, omdat de opbouw van rechten voor flexibele BAPO zal afnemen (beperking tot de eerste 3 jaar sparen van het recht op BAPO) en er daarnaast een dalende tendens valt waar te nemen in de gemiddelde leeftijd van het personeel. In het BFP is aangegeven hoe er op de bovenstaande knelpunten is ingespeeld. Voorts is met een dotatie voor jubilea van € 5.000 rekening gehouden.

In de begroting wordt geanticipeerd op de volgende toekomstige risico's:

- Na jaren van daling en daarna stabilisering van het ziekteverzuimpercentage, is er thans weer sprake van een stijging. Dit heeft consequenties voor de kosten voor vervanging. In de systematiek die door het Vervangingsfonds wordt gehanteerd is er sprake van bonus/malus. Wanneer de kosten voor vervanging de premiebetaling gaan overstijgen, kan er een aanvullende rekening door het Vervangingsfonds worden ingediend. Dit is de laatste jaren niet voorgekomen. Er heeft zelfs restitutie plaatsgevonden op basis van een bescheiden percentage van het minder uitgekeerde. Bij overschrijding zullen de percentages hoger worden. Wanneer de tendens zich progressief gaat doorzetten, dan zal dat op de wat langere termijn financiële consequenties kunnen hebben. Dat is voor ons reden om in overleg met de schooldirecties te komen tot reductie- en preventiebeleid.

Onder exploitatie wordt in dit verband verstaan de kosten van onze school- en gymnastiekgebouwen die te maken hebben met de instandhouding en exploitatie voor wat betreft onderhoud, energie, schoonmaak en overige huisvestingskosten.

Kosten van bouw en verbouw/uitbreiding van school- en gymnastiekgebouwen, alsmede de kosten van "renovatie" worden in deze begroting geraamd op basis van de middelen die naar verwachting in 2010 vanuit de gemeente Haarlem hiervoor beschikbaar worden gesteld. Het gaat dan om de voorzieningen die in het SHO voor onze scholen zijn opgenomen en om voorzieningen die in 2010 worden bekostigd uit de 7,9 miljoen die de gemeente Haarlem in het kader van de verzelfstandiging voor de jaren 2009-2018 aan onze nieuwe stichting beschikbaar heeft gesteld.

De exploitatie van onze gebouwen op 31 locaties met een gemiddelde leeftijd van 50 jaar in Haarlem is een knelpunt. Dat is ook vastgesteld in het proces naar verzelfstandiging. Naast de leeftijd van deze gebouwen is landelijk al meerdere keren vastgesteld dat de rijksvergoeding voor het primair onderwijs hierin gemiddeld 20% tekort schiet. Het gaat dan om het onderhoud, de energiekosten en het schoonhouden. Veiligheidseisen en andere wettelijke eisen hebben geleid tot forse bovenschoolse uitgaven, zonder dat de betreffende rijksvergoeding hierop is aangepast. Deze kosten worden uit het onderhoudsbudget betaald. De kosten van energie nemen ondanks energiebeperkende maatregelen toe als gevolg van stijging van de energiekosten en toename van ICT voorzieningen als computers en digitale borden.

In de komende jaren dienen er vanuit de verschillende extra gelden keuzes te worden gemaakt met betrekking tot de instandhouding van onze schoolgebouwen waarbij prioritering voor de korte en lange termijn noodzakelijk is. Ontwikkelingen in het kader van de gezondheid en milieu (CO₂, duurzaam bouwen en energiebesparing), alsmede technische en maatschappelijke ontwikkelingen (opvang, verbreding) zijn van invloed op de te maken keuzes. Uitgangspunt is dat er onderwijs kan worden gegeven in goede, stimulerende en gezonde onderwijsgebouwen en dat we uitkomen (=sluitende begroting) met schaarse middelen.

Hiertoe zijn in het Huisvestingsplan, dat begin 2010 kan worden vastgesteld, uitgangspunten opgenomen die op onderdelen al zijn gestart. Er vindt eind 2009 een verkenning plaats naar een nielocatie voor het speciaal onderwijs. In 2010 worden verschillende bouwprojecten gestart, er worden op basis van EPA adviezen nog in 2010 maatregelen genomen om het klimaat en energieverbruik te verbeteren en er wordt een tweetal pilots gestart die moeten leiden tot een uitvoeringsplan voor het vastgoedbeheer van onze scholen op een verantwoorde wijze in de komende jaren.

Exploitatie:

Onderhoud

Hierbij is sprake van een onderverdeling in de volgende kosten:

- Klachtenonderhoud
- Jaarlijkse kosten
- Kosten veiligheid, wettelijk eisen, arbo en gebruiksvergunningen totaal
- Kosten terreinen en buitenspelmateriaal
- Kosten ICT voorzieningen
- Meerjaarlijks onderhoud

De navolgende bedragen zijn overgenomen uit het meerjarenonderhoudsplan, welke als bijlage bij de begroting is opgenomen.

In de afgelopen jaren is door ons al fors geïnvesteerd in energiebesparing in alle mogelijke vormen. Via het renovatieplan zullen verder impulsen hieraan worden gegeven, waarbij ook het klimaat en CO2 gehalte in de lokalen zal worden verbeterd. Per 1 januari 2010 wordt door onze stichting een nieuw meerjarig energiecontract voorbereid voor elektra en per 1 januari 2011 voor gas. Verwacht wordt dat ook hierdoor een besparing kan worden behaald.

Schoonmaak

Als gevolg van een Europese aanbesteding zijn de kosten van het schoonhouden in 2007 met een bedrag van € 200.000 fors afgenomen, maar de problemen evenredig toegenomen. Het faillissement van het schoonmaakbedrijf begin 2008 en de overname perikelen door het nieuwe schoonmaakbedrijf hebben geleid tot extra kosten en schoonmaakproblemen. Daardoor is het voordeel op aanbesteding voor schoonmaak in 2007 afgenomen. Voor 2010 wordt uitgegaan van een bedrag van € 730.000 (exclusief gymzalen), waarbij nog steeds binnen de beschikbare vergoedingen wordt gewerkt. Uitgangspunt blijft echter dat er sprake is van schone gebouwen waarin ons onderwijs op een verantwoorde en gezonde wijze kan worden gegeven. Inmiddels zijn de meeste knelpunten opgelost, zijn er 5 scholen met 6 gebouwen bij een ander schoonmaakbedrijf ondergebracht en is een prestatieafspraken met het schoonmaakbedrijf overeen gekomen waarbij de eerdere besparing is gehalveerd, maar er nu sprake is van een aanvaardbare situatie. Ook kunnen bijkomende kosten van een nieuwe Europese aanbesteding en wisseling van schoonmaakbedrijven mogelijk weer twee jaar worden uitgesteld.

Huur en medegebruik

Kosten van medegebruik van onze gebouwen en gymzalen worden gedekt uit de huuropbrengsten. Het gaat dan voornamelijk om peuterspeelzalen en organisaties voor buitenschoolse opvang. Voor de gymzalen gaat het om avondverhuur of medegebruik door andere scholen. Vanaf 2011 zal de gemeente huur in rekening gaan brengen aan medegebruikers voor de stichtingskosten en zullen de schoolbesturen de tarieven uniformeren en baseren op werkelijk gebruik in dagdelen en genormeerde vergoedingen. Verwacht wordt dat de opbrengsten hierdoor voor de schoolbesturen zullen afnemen. Voor de medegebruikers, peuterspeelzalen en opvangorganisaties, zullen de huurkosten worden verdubbeld.

Renovatie, klimaat en energiematregelen

In 2010 wordt een start gemaakt met de besteding van een deel van de gemeentelijke middelen van ca. 7,9 miljoen voor renovatie van schoolgebouwen. Essentie van deze regeling is dat een aantal met name genoemde voorzieningen hieruit kan worden bekostigd, mits dit leidt tot besparing op de exploitatiekosten. Het gaat dan om sanitair, plafonds en verlichting, energiebesparende maatregelen, kozijnvervanging, vloerbedekking enz.

In 2010 komt daarbij voor Spaarnesant een extra bedrag van € 350.000 uit de rijksregeling voor klimaatbeleid. Hieruit is voor het PO 97 miljoen beschikbaar, dat in 2010 bij voorrang moet worden besteed als impulsmaatregel van het rijk voor de ingezakte economie.

Gebouwen die in 2010 worden verbouwd en gebouwen waar de nood het hoogst is, kunnen bij voorrang hiervoor in aanmerking worden gebracht. In het Huisvestingsplan dat eind 2009 wordt opgeleverd, is een 10 jarenplan opgenomen voor de besteding van de renovatiegelden. Ook zal worden getracht aanvullende subsidies uit de verschillende landelijke en regionale instanties (Provincie) beschikbaar te krijgen. Spaarnesant werkt hierbij nauw samen met de gemeente Haarlem en de bijzondere schoolbesturen die in dezelfde positie verkeren.

Naast de rijksregeling investeert Spaarnesant ook in energiebesparing door installaties te optimaliseren (HR ketels), plaatsing van zonnepanelen (Albert Schweitzerschool, van Gilse en mogelijk de Zuidwester) en het isoleren van daken, vloeren en ramen (dubbel glas).

Toelichting baten

De Rijksvergoeding van € 40,6 miljoen is onderverdeeld in lumpsumvergoeding Personeel, een vergoeding voor Personeel en arbeidsmarktbeleid (PAMB), vergoeding leerling gebonden financiering (LGF), diverse projectvergoedingen en de lumpsum vergoeding voor de materiële uitgaven waaronder exploitatie gebouwen, leermiddelen/meubilair/ICT en overige lasten.

Van de gemeente wordt in 2010 een bedrag ontvangen van ca. 2,2 miljoen voor:
(zie punt 2.1 van de toelichting exploitatiebegroting)

- Subsidies voor verschillende projecten aan scholen
- De bruidsschatregeling voor bestuurskosten
- Vergoeding kosten paramedici
- Gymnastiekvergoeding
- Vergoeding kosten schade/vandalisme
- ID banen
- Diverse kleine vergoedingen

De gemeentelijke subsidie kan worden aangewend/toegewezen voor personele en materiële uitgaven. Daarnaast draagt de gemeente zorg voor de uitgaven voor bouwzaken en groot onderhoud van onze schoolgebouwen (raming 6,1 miljoen voor 2010). De vergoeding van de Gemeente exclusief deze bouwkredieten neemt ten opzichte van voorgaande jaren af omdat met name de vergoeding ID-banen, de huisvestingsvergoeding gymzalen en de overige bijdragen een stuk lager zijn. De vergoeding ID-banen neemt af door uitstroom van personeel en de vergoeding avondgebruik gymzalen komt niet meer van de Gemeente, maar van SRO. De overige bijdragen van de Gemeente zijn lager omdat de verwachting is dat deze, met name incidentele bijdragen, zullen afnemen.

De overige baten van € 2,4 miljoen bestaan uit vergoedingen vanuit verschillende instellingen zoals het samenwerkingsverband WSNS, Stichting Openbaar Primair Onderwijs Zuid-Kennemerland, Hogescholen, ouderbijdragen, TSO, verhuur, sponsoring e.d. Ook hier gaat het om zowel personele als materiële baten.

Het totaalbedrag aan overige baten kan jaarlijks fluctueren omdat hier ook vaak incidentele opbrengsten onder worden verantwoord.

Toelichting lasten

De personele lasten van € 38,3 miljoen bestaan voornamelijk uit personeelskosten. Deze zijn gebaseerd op het schooljaar 2009-2010 en de beheers- en beleidsuitgaven, zoals toegelicht in hoofdstuk 6 van deze begroting.

De afschrijvingen voor een bedrag van € 0,07 miljoen betreffen de onderdelen Leermiddelen/meubilair/ICT en volgen uit de meerjaren investeringsplannen die voor deze onderdelen zijn opgesteld.

De huisvestingslasten zijn uitgebreid toegelicht in hoofdstuk 7. Opgemerkt kan worden dat de baten en lasten voor onderhoud (volgens MJOP), energie, schoonhouden en heffingen op bestuursniveau in evenwicht zijn. Zie de opstelling hieronder.

Bezuinigingen 2010

Er zijn bezuinigingsvoorstellen aangekondigd, waarbij de rijksvergoeding voor Bestuur en Management in 2010 (50%) en 2011 (100%) wordt afgebouwd. Dat kan voor onze stichting voor 2010 leiden tot lagere baten tot een bedrag van ca. € 170.000 en € 340.000 in 2011.

Hiermee draait het rijk de situatie op bestuursniveau terug naar de situatie van voor de invoering van het lumpsumsysteem voor het PO per 1 augustus 2006.

Daar is vastgesteld dat de besturen in het primair onderwijs gemiddeld ca. 50% tekort komen op de middelen voor Administratie en Beheer. Dat kan leiden tot een aanpassing van het resultaat voor 2010 tot ca. € 300.000. In het begrotingsproces voor 2011 en latere jaren zal hiermee rekening worden gehouden.

Voorgesteld wordt:

1. in afwachting van het advies van de GMR en MR van de individuele scholen, akkoord te gaan met de voorliggende begroting.
2. Deze begroting ter advisering aan de GMR en de individuele schoolbegrotingen aan de MR van de desbetreffende scholen voor te leggen.
4. Nadat het advies van de GMR en de MR van de individuele scholen is ingewonnen, deze begroting definitief vast te stellen.
5. De vastgestelde begroting te zenden aan de Gemeente Haarlem.

Haarlem, 6 oktober 2009
Riana Zandbergen

Exploitatiebegroting 2010

	Begroot 2010 €	Begroot 2009 €	Werkelijk 2008 €
BATEN			
1. Bijdrage OCW	40.661.050	39.645.370	39.024.082
2. Overige overheidsbijdragen	8.458.220	2.645.660	1.986.911
3. Overige baten	2.421.640	2.148.470	2.133.508
Som der baten	51.540.910	44.439.500	43.144.501
LASTEN			
4. Personele lasten	38.413.750	37.527.740	35.937.379
5. Afschrijvingen	757.760	694.480	526.545
6. Huisvestingslasten	9.335.750	3.298.980	3.176.601
7. Overige materiële lasten	2.856.930	2.801.230	3.207.946
Som der lasten	51.364.190	44.322.430	42.848.470
RENTE			
8.1 - Rentebaten	300.000	400.000	533.456
8.2 - Rentelasten	0	0	0
Saldo rente	300.000	400.000	533.456
Resultaat gewone bedrijfsvoering	-476.720	-517.070	-829.487
VOORSTEL RESULTAATBESTEMMING			
9.1 - Algemene reserve	340.100	147.400	60.806
9.2 - Bestemmingsreserves	136.620	369.670	760.681
Saldo resultaat	476.720	517.070	829.487
SALDO EXPLOITATIE	-0	0	0

Toelichting op de exploitatiebegroting 2010

	Begroot 2010	Begroot 2009	Werkelijk 2008
	€	€	€
4. <u>Personele lasten</u>			
4.1 Lonen en salarissen inclusief sociale lasten	34.905.690	34.196.730	33.386.983
4.2 Overige personele lasten	0	0	0
- Dotatie personeelsvoorziening	-55.000	100.000	108.185
- Uitzendkrachten e.d.	50.440	50.758	755
- Overige	5.226.720	4.935.342	4.084.315
	40.127.850	39.282.830	37.580.238
4.3 Uitkeringen	1.714.100	1.755.090	1.642.859
	<u>38.413.750</u>	<u>37.527.740</u>	<u>35.937.379</u>
4.3 <i>Nadere specificatie uitkeringen</i>			
- Vervangingsfonds	1.525.000	1.522.390	1.380.645
- Overige uitkeringen	189.100	232.700	262.214
	<u>1.714.100</u>	<u>1.755.090</u>	<u>1.642.859</u>
5 <u>Afschrijvingen</u>			
5.1 Immateriële vaste activa	0	0	0
5.2 Materiële vaste activa	757.760	694.480	526.545
	<u>757.760</u>	<u>694.480</u>	<u>526.545</u>
5.2 <i>Nadere toelichting materiële vaste activa</i>			
- Gebouw	0	0	3.799
- Inventaris en apparatuur	159.340	153.810	132.751
Inventaris en apparatuur ICT	341.300	308.690	206.487
- Leermiddelen	257.120	231.980	181.745
- Leermiddelen ICT	0	0	1.764
	<u>757.760</u>	<u>694.480</u>	<u>526.545</u>
6 <u>Huisvestingslasten</u>			
6.1 Huren	226.000	214.640	117.184
6.2 Verzekeringen	0	0	0
6.3 Onderhoud	7.362.840	1.337.400	1.294.592
6.4 Energie en water	768.620	807.270	829.735
6.5 Schoonmaakkosten	797.850	791.280	650.088
6.6 Heffingen	112.440	105.100	145.771
6.7 Overige huisvestingslasten	68.000	43.290	139.232
	<u>9.335.750</u>	<u>3.298.980</u>	<u>3.176.601</u>
6.2 <i>Nadere specificatie onderhoud</i>			
- Dotatie onderhoudsvoorziening	348.510	455.612	132.835
- Kredieten	6.177.700	0	0
- Jaarlijks onderhoud (incl schade)	836.630	881.788	1.161.757
	<u>7.362.840</u>	<u>1.337.400</u>	<u>1.294.592</u>

BIJLAGE - II

RECAPITULATIE MEERJARENPLAN ONDERHOUD 2010-2014

Kpl	jaarschijf 2010										jaarschijven 2011-2014				
	totaal 2010	2350 klachten onderh	2301 jaarlijks gebouw	2300 jaarlijks terrein	meerjks gebouw	800 meerjks terrein	2354 jaarlijks arbo	803 meerjks arbo	800 ict	2900 nvd	totaal 2011	totaal 2012	totaal 2013	totaal 2014	
111	14.281	4.374	3.707	200	1.000	5.000				15.102	14.481	13.404	20.747		
Bos en Vaart Hoofdgebouw	1.183	758	180	0	245	0				758	0	0	0		
Bos en Vaart Noodgebouwen	11.737	4.801	2.907	200	1.529	2.300				55.122	11.308	32.535	12.997		
Beatrixschool	1.500	1.500	0	0	0	0				0	0	0	0		
Beatrix noodgebouw 1 + 2	17.748	8.003	2.067	0	7.178	500				18.823	12.948	11.558	26.951		
de Cirkel	24.029	5.018	2.454	500	13.057	3.000				27.001	13.830	64.335	15.528		
ter Cleeff	17.344	3.857	2.380	200	9.907	1.000				12.077	9.701	35.198	11.399		
Dolfin Gijsbrecht van Aemstel	8.822	3.367	1.414	0	3.041	1.000				0	0	0	0		
Dolfin Jan Gijzenkade	22.052	6.588	1.497	200	10.767	3.000				15.929	14.567	14.740	28.459		
Piramide Europawijk	14.863	3.894	1.937	200	6.351	2.500				26.162	30.967	13.036	15.061		
Piramide Semmelweisstraat	15.742	1.353	730	0	12.159	1.500				18.164	5.742	5.983	7.440		
Piramide Ramaarstraat	15.470	5.013	1.562	200	5.185	3.510				15.043	12.004	0	0		
M.L. Kingschool	44.044	3.925	6.412	250	31.207	2.250				23.410	15.667	16.357	17.361		
de Kring 1	18.019	4.990	4.017	200	5.812	3.000				18.000	18.019	16.335	32.382		
de Kring 2	25.001	3.863	1.226	200	17.362	2.350				13.577	11.879	12.588	25.060		
Hannie Schaftschool	59.403	7.609	2.312	0	46.632	2.850				83.699	19.342	24.516	25.285		
Molenwiek (regulier)	3.198	3.198	0	0	0	0				14.499	3.198	3.198	4.887		
Molenwiek (Noodgebouw)	12.217	4.149	1.482	200	3.886	2.500				11.342	69.448	9.644	13.915		
Molenwiek (montessor)	44.260	6.153	3.127	200	25.780	9.000				31.151	128.787	29.453	32.582		
Peppelaar. (hfd)	48.085	2.663	2.360	200	16.062	26.800				10.764	8.367	9.066	10.065		
Spaarneeschool	8.430	3.995	940	200	1.195	2.100				10.128	8.430	8.430	66.483		
Sterrenkijker	37.249	4.211	1.100	200	31.038	700				20.689	26.301	10.145	10.748		
Wilgenhoek	39.907	3.420	2.935	0	31.282	2.270				11.765	11.543	11.765	9.845		
de Zonnewijzer	1.587	1.016	0	0	571	0				5.557	1.587	1.587	3.285		
Zonnewijzer (noodgebouw)	9.894	1.771	1.210	0	6.913	0				5.857	17.654	4.857	5.844		
Zonnewijzer (l. Couperusstraat)	34.047	4.543	1.440	250	25.064	2.750				28.615	11.862	45.986	10.164		
de Zuiderpolder (hfd)	27.391	2.881	1.210	0	20.800	2.500				82.939	12.831	9.241	9.089		
de Zuiderpolder (J. Sluifterslaan)	45.576	5.452	2.577	200	35.308	2.039				16.789	11.418	23.315	13.116		
de Zuidwester	21.927	5.841	4.365	200	7.821	3.700				20.850	20.727	16.977	24.600		
Focus	9.585	5.000	1.585	0	2.000	1.000				10.483	9.785	0	0		
Hilderbrand	18.630	4.679	886	200	4.365	8.500				12.241	44.603	12.041	6.036		
Dumontschool	45.837	7.337	2.755	200	7.245	28.300				15.337	14.837	59.487	14.837		
Albert Schweiterschool	65.468	8.000	4.502	200	44.616	8.150				24.766	22.667	35.068	66.341		
Prof. van Gilseschool	71.979	10.042	23.242	250	36.195	2.250				51.332	51.339	49.634	81.747		
Myrtilschool	75.312	7.147	22.772	200	40.393	4.800				54.171	50.577	52.473	133.147		
van Voorthuissenschool	189.550									189.550	189.550	189.550	189.550		
Algemeen bovenschools															
totaal	1.121.367	160.411	113.290	5.050	511.947	141.119	27.000	28.500	68.000	971.692	905.966	842.502	944.951		

Totale uitgaven de komende 5 jaar € 4.786.478
 gemiddeld per jaar € 957.296

Overzicht saldo exploitatie meerjarenbegrotingen leermiddelen/meubilair/ict

Exploitatieresultaten leermiddelen	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totaal resultaat exploitatie	
KPL										
Bos en Vaart	110	-9.590	-4.970	-5.829	-5.381	-3.026	-3.472	-7.642	-6.467	-47.377
De Kring	120	-21.328	849	-1.347	-3.111	-3.736	-10.024	-8.085	-8.085	-50.518
Hannie Schaft	130	-7.888	-10.766	-11.914	-13.809	-13.809	-13.809	-7.4.559	-100.364	-100.364
De Cirkel	140	-1.969	8.757	7.204	4.546	4.037	2.843	-86	29.079	29.079
De Sterrenkijker	150	-8.103	-1.656	-1.499	-1.499	-1.499	-1.828	-3.865	-21.329	-21.329
De L.Kingschool	160	4.632	9.145	7.954	7.885	7.330	6.678	6.679	57.434	57.434
Ter Cleeff	180	-17.661	-433	-5.066	-5.066	-5.066	-3.534	-1.235	-41.641	-41.641
de Wilgenhoek	190	-7.184	2.131	1.255	1.351	1.217	114	83	-742	-742
Beatrixschool	210	2.243	380	506	858	261	-1.202	-2.664	-822	-822
De Doffijn	220	-14.594	-4.327	-4.306	-2.554	829	-927	-2.272	-28.838	-28.838
De Zonnewijzer	250	-11.065	-5.895	-7.942	-8.155	-8.288	-9.087	-8.409	-67.928	-67.928
De ZuidWester	260	-13.706	-5.666	-5.459	-5.124	-6.965	-6.822	-6.396	-55.406	-55.406
De Zuiderpolder	270	-11.713	-7.349	-7.227	-7.227	-4.815	-4.815	-8.509	-56.470	-56.470
De Piramide	280	-14.367	-2.537	-5.630	-4.820	-3.908	-3.908	-3.856	-42.934	-42.934
Europaschool	310	-8.939	-2.960	-4.190	-3.453	-3.167	-3.167	-3.167	-32.210	-32.210
Molenwiek (regulier)	320	-18.358	-3.949	-4.412	-6.031	-4.414	-5.745	-4.421	-53.075	-53.075
Molenwiek (nietasser)	330	-4.369	-14.744	-17.011	-18.340	-18.340	-18.340	-20.654	-140.136	-140.136
Spaarneschool	340	-4.556	-69	208	483	-559	-1.247	-1.247	-7.740	-7.740
De Peppelaar	350	-2.660	1.929	1.529	-745	-589	-403	-3.646	-4.988	-4.988
Totaal		-181.175	-42.129	-63.176	-71.588	-64.477	-68.044	-82.864	-92.570	-688.005
Exploitatieresultaten leermiddelen										
Speciaal basisonderwijs										
Focus	410	-1.339	-5.421	-3.116	-3.722	-3.972	-4.222	-4.222	-4.123	-30.137
Hildebrandschool	420	-6.699	-7.986	-7.908	-7.908	-8.168	-8.348	-8.348	-8.348	-63.713
Prof.Dumontschool	430	-4.511	-171	-506	-1.981	-2.104	-1.682	-2.267	-1.742	-14.964
Totaal		-12.549	-13.578	-11.530	-13.611	-14.244	-14.252	-14.837	-14.213	-108.814
Exploitatieresultaten leermiddelen										
Speciaal onderwijs										
Alb.Schweitzerschool	500	-8.915	-3.776	-4.399	-4.399	-4.653	-4.490	-5.830	-5.830	-42.322
Dr.A.v.Voorthuysenschool	510	-1.551	14.245	13.928	13.305	12.678	12.053	11.428	11.555	87.639
Stijfyschool de Regenboog	520	-12.397	-3.120	-5.031	-2.208	-2.213	-2.744	-2.744	-33.200	-33.200
Prof.v.Giljeschool	530	-20.459	14.487	13.047	10.547	9.247	9.396	8.146	7.530	51.942
Totaal		-43.321	21.837	17.645	17.262	16.019	14.216	11.000	10.511	84.058
Totaal		-237.045	-33.870	-57.161	-67.927	-63.702	-86.701	-96.272	-710.760	

Overzicht saldo exploitatie meerjarenbegrotingen leermiddelen/meubilair/ict

Exploitatieresultaten ict	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totaal resultaat exploitatie
Basisonderwijs									
110 Bos en Vaart	4.854	2.179	5.814	4.045	3.756	6.420	6.020	6.020	39.108
120 De Kring	3.442	3.627	5.292	4.700	2.182	7.395	7.595	7.780	42.013
130 Hannie Schaft	880	-1.585	-1.120	-1.120	-1.120	-1.820	-1.520	-520	-7.925
140 De Clirke	2.720	-3.844	-2.090	-1.625	-2.650	-5	1.915	2.705	-2.874
150 De Slarenkljker	-1.726	-5.813	-6.186	-6.453	-6.890	-4.350	-4.350	-5.450	-41.218
160 M.L.Kingschool	1.722	-781	-758	20	200	2.540	2.540	2.540	8.023
180 Tar Cleeff	18.588	7.123	6.388	2.788	3.304	10.075	9.875	10.475	68.616
190 de Wilgenhoek	2.711	-871	-409	-1.281	-2.105	235	235	235	-1.250
210 Beatrixschool	-6.806	-5.249	-3.818	-5.284	-4.805	-2.710	-1.710	-1.710	-32.092
220 De Dolfijn	-2.849	-10.428	-7.819	-8.424	-7.579	-4.565	-4.565	-4.580	-50.809
250 De Zonnenvijzer	-1.550	-4.531	-1.945	-1.975	-1.970	9.730	7.810	7.710	13.279
260 De Zuid-Wester	1.943	-4.135	1.563	1.011	1.326	4.540	4.540	4.540	15.328
270 De Zuiderpolder	-2.234	-6.715	-3.574	-2.989	-4.920	1.510	2.110	2.110	-14.702
280 De Piramide	1.706	-6.867	-8.324	-8.776	-10.155	-4.014	-3.814	-4.095	-44.339
310 Europaschool	-1.559	-6.953	-5.039	-5.041	-5.313	-3.355	-2.015	-2.715	-31.950
320 Molenvlek (regulier)	-5.511	-10.799	-7.026	-4.706	-6.316	-460	-1.460	-1.660	-37.938
330 Molenvlek (montessor)	5,6	-3.356	-1.839	-1.419	-3.389	1.295	1.295	1.295	-5.602
340 Spaarneschool	1.006	-13.295	-2.804	-3.044	-3.412	-1.375	-1.275	-1.275	-25.474
350 De Peppelaar	1.253	-469	586	-1.410	-2.754	1.165	1.165	1.165	711
	19.116	-72.782	-33.108	-40.983	-52.610	22.251	24.351	24.670	-109.135
Exploitatieresultaten ict									
410 Focus	-277	-7.170	-7.235	-7.535	-6.660	-7.298	-7.688	-6.098	-50.071
420 Hildebrandschool	-6.386	-8.824	-8.388	-8.388	-9.668	-5.195	-5.195	-5.195	-59.239
430 Prof.Dumontschool	-4.048	-7.945	-5.488	-5.988	-6.305	-3.920	-3.820	-3.820	-41.334
	-12.711	-23.939	-21.111	-22.011	-22.633	-16.413	-16.713	-15.113	-160.844
Exploitatieresultaten ict									
Speciaal onderwijs									
500 Alb.Schweitzerschool	-4.027	-12.464	-9.907	-10.807	-10.678	-8.280	-8.280	-8.080	-72.523
510 Dr.A.v.Voorhuysenschool	-2.993	-15.067	-17.723	-19.587	-19.291	-12.030	-11.230	-10.430	-108.351
520 Mythschool de Regenboog	8.714	-14.819	-16.796	-15.482	-11.965	-4.530	-3.930	-3.930	-62.738
530 Prof.v.Glisaschool	-24.626	-32.057	-33.184	-33.456	-30.552	-18.130	-18.330	-18.530	-208.865
	-22.932	-74.406	-77.610	-79.332	-72.486	-42.970	-41.770	-40.870	-482.478
Totaal	-16.527	-171.107	-131.829	-142.326	-147.728	-37.132	-34.092	-31.513	-712.265

